

УДК 378.093.5:72.012]:[005.336.5:745.54]
DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2024.92.23>

О. А. Брянцев

старший викладач кафедри дизайну
Запорізького національного університету

КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ЗАСОБАМИ ПАПЕРОВОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Стаття розглядає показники сформованості критеріїв професійної компетентності в галузі паперової інженерії та їх можливе використання для оцінки здобувачів закладів вищих мистецьких шкіл. Розглядається поняття «критерій» у контексті оцінки та класифікації, зокрема в педагогічному процесі та професійній підготовці дизайнерів. Висвітлено думку науковців, які розглядають різноманітні аспекти критеріїв, відзначаючи їхню важливість для вимірювання рівня знань, навичок і компетентностей. Розглядаються вимоги до критеріїв якості, методи їх визначення та застосування у педагогічній та дизайнерській сферах. Зокрема, наводяться критерії оцінювання професійної компетентності, які стосуються творчості, практичних навичок та мотивації. Запропоновано також показники, за якими можна виміряти рівень знань та вмінь у сфері дизайну. Підкреслюється складність феномену якості освіти та необхідність використання відповідних критеріїв для оцінки ефективності навчального процесу. Розглядається важливість індивідуальних навчально-дослідних завдань як ефективного засобу професійної підготовки, особливо у контексті розвитку креативної компетентності у майбутніх фахівців. Порівнюються органічне та інституційне навчання, розкриваються переваги останнього у процесах формування та систематизації загальних компетентностей. Розглядаються критерії формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів з паперової інженерії та пропонуються показники для оцінки рівня володіння навичками та знаннями в цій галузі. Результати дослідження можуть бути корисними для покращення процесу навчання та оцінювання студентів у мистецьких закладах вищої освіти. Виокремлено три рівні сформованості критеріїв та відзначено, що рівень сформованості може визначатися залежно від конкретної сфери вмінь. Наведено чотири рівні відповідності освітній програмі, що є основою для рівнів оцінювання з рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в Україні. Стаття пропонує систему критеріїв, показників та рівнів для оцінювання професійної компетентності в галузі паперової інженерії на базі репродуктивного, продуктивного та професійного рівнів. Розглядаються практичний досвід викладання та системний підхід до формування компетентності. Здобувачі навичок мають можливість рефлексії щодо свого розвитку та аналізування недоліків з метою подальшого вдосконалення. Вищезазначене становить базу для встановлення показників та рівнів сформованості професійної компетентності засобами паперової інженерії.

Ключові слова: оцінювання навчальних досягнень здобувачів з паперової інженерії, фахова дизайнерська підготовка, системний підхід до навчання.

Постановка проблеми. Основи професійного становлення закладаються у майбутнього фахівця графічного дизайну в процесі професійної підготовки у ЗВО I–IV рівнів акредитації. Особливий інтерес в дизайн-освіті представляє проблема якісної підготовки здобувачів – формування професійної компетентності потребує чітких визначених критеріїв, показників і рівнів розвитку. Так, проблема визначення критеріїв і показників оцінювання на рівнях розвитку майбутніх дизайнерів практично мало досліджена в контексті паперової інженерії, тому що цей зрозумок є відносно новим. Відповідно, особливу увагу в дизайн-освіті привертає проблема професійної підготовки дизайнерів в контексті паперової інженерії як нового професійного напрямку. Всебічний розгляд і ґрунтовне вивчення означеної проблеми є необхідними для підготовки фахівця як талановитої особи з висо-

ким рівнем розвитку, здатної виконувати фахові функції на якісному рівні, адаптуватися до швидких темпів науково-технічного прогресу і сучасного виробництва, уміти постійно поновлювати й використовувати фахові знання, уміння й навички, бути професійно компетентним як в галузі графічного дизайну, так і окремо в паперовій інженерії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним підґрунтям слугують: розкриття зрозумків «критеріїв» науковцями, серед них – С. Сисоєва, Т. Кристочук, Н. Голдиш, В. Касюк, Б. Голік, А. Василюк, М. Дей, Т. Ковальчук; дослідження показників, що відповідають певним критеріям, – А. Шевченко, В. Демків. Загальним питанням у галузі теорії і методики мистецької та дизайнерської освіти – А. Бойчук, В. Орлов, Л. Оружа, В. Прусак, О. Фурса та ін. Питанням розуміння компетентності – О. Гура,

Н. Бібік, О. Пометун, О. Калінін, Н. Нагорна, О. Кучай, М. Головань, мистецької компетентності – Р. Шпиця, І. Федів, Д. Цяо, професійної компетентності – Т. Мала, З. Бакум, Л. Саприкіна, В. Горянський, Л. Оружа, Л. Оршанський.

Виклад основного матеріалу. У академічному тлумачному словнику української мови (www.sum.in.ua), зрозумок «критерій» пояснюється як підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило. Критерієм правильності теоретичних висновків, як відомо, є практика.

Дослідники С. Сисоева та Т. Кристопчук [10, с. 13] під терміном «критерій» розуміють параметр, який хочуть виміряти (наприклад: «творча активність»), ще правило, стосовно якого здійснюється оцінювання. У виборі тих чи інших методів вимірювання результатів дослідження науковці рекомендують взоруватися на критерії якості педагогічних вимірювань, серед них: об'єктивність, надійність, валідність, точність.

Критерії оцінювання професійної компетентності визначаються окремо для кожного освітнього компоненту відповідно до його мети, завдань і змісту. Оцінювання спрямоване на визначення рівня стійкості підготовки і сформованості відповідних знань, умінь і навичок. У цілому система оцінювання будується на порівнянні якості виконання завдань з певним еталоном.

Дослідники висувають такі загальні вимоги: критерії мають відображати основні закономірності функціонування об'єкта; критерії повинні мати суттєві ознаки предмета, тобто відображати необхідні ознаки та якості, через свою сутність ці якості та ознаки мають бути стійкими і постійними; за допомогою критеріїв мають встановлюватися зв'язки між усіма компонентами явища, що аналізується; критерії мають розкриватися через низку показників, залежно від прояву яких можна робити висновки про більший чи менший ступінь вираження даного критерію; критерії мусять відбивати динаміку вимірюваної якості в часі та просторі; якісні показники мають виступати в єдності з кількісними показниками та доповнювати один одного [5, с. 34].

Здійснюючи детальний аналіз сучасних підходів до розкриття сутності зрозумку «компетентність» Н. Голдиш [2, с. 136] пропонує такі критерії його визначення: 1) поєднання, набір знань, умінь, навичок; 2) здатність діяти на основі здобутих знань; 3) можливість ефективно виконувати певну функцію; 4) необхідність адекватно володіти ситуацією.

Критерії якості підготовки майбутніх дизайнерів у вищій школі В. Касюк [7, с. 584] поділяє на дві групи: професійні (рівень та структура професійних знань; стійкість знань; володіння знаннями; навички проведення аналітично-експертної роботи) та самосвідомість і професійні якості (стратегія кар'єри та підвищення професійного

статусу; розвиток здібностей; готовність до професійної діяльності; професійне мислення; креативний потенціал; культурно-логічна орієнтація).

Б. Голік [3, с. 117] визначає два основні критерії, оцінювання якості підготовці фахівця дизайну: оцінювання його професійних знань, навичок і вмінь; оцінювання самосвідомості професіоналізму та структури індивідуальних професійних якостей.

А. Василюк і М. Дей [1, с. 15] зазначають, що якість освіти традиційно залежить від кваліфікації та досвіду викладачів, але у сучасному світі це не лише базові знання (формування потреб, умінь та навичок самостійного засвоєння), це також вчасна відмова від старого досвіду і стереотипів.

Т. Ковальчук [6, с. 155] зазначає, що для визначення якості формування та рівня розвитку креативної компетентності майбутнього фахівця в сфері мистецтва потрібно використовувати показники якості як результату самого процесу: *особистісний; нормативний; планово-прогностичний; креативний* (гностичний); *оцінно-аналітичний; технологічний; комунікативний; концептуальний; акмеологічна спрямованість професійної діяльності; мотиваційний; організаційний; комунікативна мобільність, психолого-педагогічна компетентність; атестація; підвищення кваліфікації.*

Складність феномену якості освіти відображається у проблемі формування критеріїв якості, які розглядаються як показники, що використовуються для оцінювання ефективності освіти. Тобто, дослідження якості освіти здійснюється відповідно до певних критеріїв за допомогою конкретних показників.

Мета статті: визначення критеріїв, показників, рівнів розвиненості майбутніх дизайнерів у професійній підготовці засобами паперової інженерії.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна організація зі стандартизації (англ. International Organization for Standardization, ISO) надає чотири визначення зрозумку «критерій», як: міру властивостей, що забезпечують існування; методологічний інструментарій освіти; ідеальний зразок, найвищий рівень; засіб вибору або виміру альтернатив.

Науковці також виокремлюють чотири групи: *критерії факту* (врахування кількісних показників); *критерії якості* (дають уявлення про глибину і усталеність процесів, що відбуваються у людини); *критерії ставлення* (які дають змогу робити висновки про мотиви поведінки і дії, про вибір, який здійснює особа тощо); *критерії часу* (які показують стійкість у вимірі знань, умінь і навичок).

А. Шевченко [12, с. 153] визначає показники професійної компетентності дизайнерів, виходячи з таких критеріїв: *мотиваційний* (показник – вмотивованість до навчально-пізнавальної діяльності; мотиви, цілі, потреби); *пізнавально-когнітивний*

(показник – сформованість знань); *практично-діяльнісний* (показник – сформованість умінь та навичок); *творчий* (показник – здатність генерування нових ідей, рішень; просторове і образне мислення; абстрагування); *рефлексивний* (показник – здатність до самооцінки власних досягнень; самоконтроль і саморозвиток, креативність, ініціативність, впевненість).

Набір показників В. Демків [4, с. 168] визначає як: *рівень знань* – оцінка розуміння основних дизайнерських концепцій, теорій та методів; *творчість* – оцінка здатності генерувати ідеї, створювати оригінальні та інноваційні дизайн-рішення; *виконавські навички* – оцінка рівня практичних навичок роботи з інструментами, програмним забезпеченням та технологіями, що використовуються в дизайні; *комунікація та спілкування* – оцінка здатності ефективно спілкуватися, презентувати свої ідеї та працювати в команді.

Важливість індивідуальних навчально-дослідних завдань як особливого якісного виду професійної підготовки. Розробка і впровадження в навчально-виховному процесі комплексу цього типу занять вирішує й підтверджує, що завдання створюють концептуальні засади для створення, формування та розвитку креативної компетентності, яка притаманна творчій особистості майбутнього фахівця.

В органічному навчанні немає фіксованих навчальних програм, передача знань стається в усній формі, тоді як в інституційному навчанні передача знань відбувається переважно за допомогою певного фізичного середовища, насамперед, як робота в аудиторії.

Інституційне навчання експериментує з методами навчання. Також інституційне навчання систематизує процес для того, щоби максимізувати продуктивність, адже збирає людей разом, де вони колективно вчать, і це мінімізує зусилля, пов'язані з базовим навчанням, а також ефективно створює «працівника» з професійними компетентностями загального напрямку. В органічній освіті мистецтво стає лише засобом існування (наприклад, у сфері рукотворної праці), але виховує найвищу професійну компетентність в фаховому напрямку.

Органічне навчання поступається в ефективності. Так, здобувачі вищих мистецьких шкіл перевершують учнів нижчих мистецьких шкіл за кожним з наступних показників: *рішення і оригінальність* (здатність генерувати ідеї та нові інноваційні підходи); *опрацювання* (здатність подумки конструювати більшу кількість концептуальних рішень); *стійкість до замкнутості*: (здатність уникати поспіху та задовольнятися швидким рішенням проблеми); *загальні компетенції* (наявність розширених компетенцій); *вираження* (здатність висловлювати свої думки та ідеї різними способами); *ризик* (готовність ризикувати з новими

матеріалами та підходами, незважаючи на ризик зазнати поразки за оприлюднення власних нових ідей); *співпраця* (здатність комунікувати і працювати з іншими); *синтез* (здатність об'єднувати різні думки, почуття та факти); *сприйняття себе як учня* (здатність до самооцінки, впевненості в собі).

Для забезпечення формування професійної компетентності майбутнього дизайнера засобами паперової інженерії було виокремлено такі критерії:

– *професійно-змістовий (базовий або когнітивний)* – передбачає знання у сфері паперового мистецтва та змісті професійної діяльності;

– *операційно-технологічний (діяльнісний)* – сукупність умінь та навичок володіння базовими маніпуляціями та техніками обробки паперу;

– *особистісно-психологічний* – система ціннісних орієнтацій і якостей особистості, що передбачає вміння мобілізувати свій професійний потенціал й виховати ціннісне ставлення до професії;

– *рефлексивно-оцінювальний* – усвідомлення власних здібностей, якостей, можливостей, умінь свідомо контролювати й коригувати результати своєї професійної діяльності та рівня власного розвитку.

Для оцінки рівня володіння певними навичками, знаннями та вміннями визначено наступні *показники* сформованості професійної компетентності засобами паперової інженерії:

– показник професійно-змістового (базового, когнітивного) критерію:

– *Знання і розуміння*: основних понять, термінів, принципів і технік, дизайнерських концепцій, які є основою паперової інженерії;

– показники операційно-технологічного (діяльнісного) критерію:

– *Технічні навички і володіння*: базовими маніпуляціями та їх поєднаннями в техніках для створення паперових моделей і виробів, а також практичними навичками роботи з різними інструментами, програмним забезпеченням та технологіями, які використовуються в паперовій інженерії. Здатність до точного та акуратного виконання складних згинів та з'єднань паперу, щоби забезпечити високу якість та естетичний вигляд, функціональність і деталізацію паперового виробу, макету чи моделі.

– *Використання різних матеріалів*: вміння працювати з різними типами паперу та іншими матеріалами, таких як картон, калька, тішью для створення різноманітних паперових виробів;

– показники особистісно-психологічного критерію;

– *Комунікація, спілкування та співпраця*: здатність ефективно спілкуватися, висловлювати та презентувати свої ідеї і паперові вироби як у письмовій, так і у візуальній формах, а також здатність працювати в команді та співпрацювати з клієнтами та колегами. Ефективність комуніка-

ції вимірюється: прийняттям або неприйняттям інформації, наявністю зацікавленістю до вмісту повідомлення.

– *Ризик*: готовність ризикувати з новими матеріалами та підходами, незважаючи на можливість зазнати несприйняття за оприлюднення власних нових ідей.

– *Мотивація*: до навчально-пізнавальної діяльності: мотиви, цілі, потреби;

– показники рефлексивно-оцінювального критерію:

– *Самооцінка, самоконтроль* власних досягнень, *впевненість* в собі.

– *Самостійність*: здатність здобувача виконувати завдання з паперової інженерії, без допомоги та направлення, використовуючи власні знання та навички.

– *Стійкість до замкнутості*: здатність уникати поспіху та задоволення швидким рішенням.

– *Саморозвиток і синтез*: здатність об'єднувати різні думки, почуття та факти, особливості конструкцій та механізмів при створенні функціональних та деталізованих паперових виробів.

– *Творчий підхід і креативність (рішення і оригінальність)* до створення паперових виробів, включаючи розробку власних дизайнів, використання кольорів, додавання деталей та прикрас, що робить виріб унікальним; здатність до генерації нових та оригінальних ідей та нових інноваційних підходів, здатність дивитися на проблеми з нестандартних ракурсів та розробляти інноваційні дизайн-рішення; здатність подумки конструювати більшу кількість концептуальних рішень.

Ці показники можуть слугувати основою для оцінки сформованості критеріїв професійної компетентності засобами паперової інженерії і допомагати у визначенні сильних та слабких сторін здобувачів.

О. Пасько [8, с. 87] виділяє три рівні сформованості критеріїв: *середній* (часткові результати, здійснені під керівництвом викладача); *достатній* (самостійне виконання, результати за зразком, вміннями виконувати окремі етапи дизайнерської діяльності); *високий* (володіння уміннями здійснювати в нових професійних ситуаціях).

В рекомендаціях до використання критеріїв оцінювання освітньої програми, наданих Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти в Україні [9, с. 4] зазначено чотири рівня, які мають актуальність як до освітньо-професійної програми в цілому, так і для окремого освітнього компонента, а саме: повна відповідність та інноваційний/взірцевий характер (недоліки відсутні); загалом відповідність (може містити недоліки, що не є суттєвими); часткова невідповідність (недоліки, що можна усунути в однорічний строк, у тому числі суттєві); невідповідність (недоліки, що не можуть бути усунені в однорічний строк).

Рівні сформованості компетентності засобами паперової інженерії можуть бути визначені залежно від конкретної сфери або вмінь, які вивчаються. Описуючи загальний підхід до рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх дизайнерів засобами паперової інженерії, можуть бути використані такі рівні:

– *Репродуктивний рівень*. Початковий рівень, на якому здобувач має базові знання про паперову інженерію, розуміння дизайнерських концепцій та методів. Адекватно виконує дизайнерські завдання за простими шаблонами та схемами. Використовує основні технічні навички складання простих моделей, виконує базові згини та складання. Потребує додаткової допомоги та практики для виконання складних завдань.

– *Продуктивний рівень*. Середній рівень на якому здобувач розуміє принципи роботи з папером та володіє більш складними техніками складання. Він може створювати моделі з більшою кількістю деталей, застосовувати різні згини та злами, та починає проявляти творчість у створенні власних дизайнів. Здобувач володіє ґрунтовними знаннями та розумінням дизайнерських принципів та методів. Він демонструє креативність у генерації ідей та розробці дизайн-концепцій, використовує розширений набір технічних навичок та ефективно спілкується зі своїми колегами.

– *Професійний (творчий) рівень*. Найвищий рівень, на якому здобувач володіє високою майстерністю у паперовій інженерії. Він вміє створювати складні та деталізовані моделі, використовувати різні техніки складання та комбінувати різні матеріали. Він розуміє принципи аеродинаміки, механізмів та конструкцій, які допомагають створювати функціональні та складні паперові вироби. Здобувач має глибокі знання та розуміння дизайнерських теорій та методів. Він проявляє високий рівень креативності та інноваційності у розробці дизайн-концепцій, володіє високим рівнем технічних навичок та відмінно комунікує та спілкується.

Розроблена система критеріїв, показників, рівнів та алгоритм моніторингу, дозволить розвинути у здобувачів необхідний рівень сформованості професійної компетентності засобами паперової інженерії, здійснювати об'єктивне оцінювання рівня сформованості майбутнього бакалавра дизайну в рамках освітнього компонента.

Вивчення практичного досвіду викладання паперової інженерії дозволяє стверджувати, що програми навчання здобувачів українських закладів вищої освіти недостатньо передають особливості і зміст паперової інженерії. Знання є фрагментарними та їм бракує системності. А тому системний підхід до формування професійної компетентності засобами паперової інженерії є проблемою, яку потрібно вирішувати викладачам, а здобувачам – прагнути розуміння цілісного

сприйняття паперової інженерії як окремого галузевого напрямку у графічному дизайні.

Рефлексія здобувачем свого фахового розвитку може діагностуватися: в спілкуванні з викладачем як у письмовій, так і в усній формі; оцінюванні власних досягнень. А за виявлення недоліків здобувач має вміти проаналізувати причини їхньої появи та віднайти способи усунення. Таким чином, зважаючи на усе вищевикладене, керуючись критеріями і показниками, пропонується перелік показників та рівнів сформованості професійної компетентності засобами паперової інженерії.

Показниками *професійно-змістового (базового, когнітивного) критерію*, який передбачає оцінювання знань у сфері паперового мистецтва та змісту професійної діяльності є: орієнтація в цілях і завданнях паперової інженерії, та розуміння її сутності; обізнаність із змістом (базовими маніпуляціями та техніками паперової інженерії, прикладами творів майстрів) і розуміння застосування дизайнерських концепцій та методів. Рівні прояву професійно-змістового критерію наведено у табл. 1.

До показників *операційно-технологічного (практичного) критерію*, який передбачає сукупність умінь та навичок обробки паперу, віднесено:

технічні навички і володіння (базовими маніпуляціями, техніками, роботи з різними інструментами, програмним забезпеченням та технологіями); правильний добір паперового матеріалу для забезпечення точності, акуратності, естетики, функціональності і деталізації паперового виробу. Якісна оцінка рівнів прояву операційно-технологічного критерію наведено у табл. 1.

За розгляду показників *особистісно-психологічного критерію* як системи ціннісних орієнтацій і якостей особистості, увага концентрується на потребі: навчально-пізнавальної зацікавленості та усвідомлення значущості своєї діяльності, професійної компетентності, її підвищення, самовдосконалення та саморозвитку; мотивації до професійної діяльності, прийняття рішень, відповідальності; прагнення експериментувати з новими матеріалами та підходами попри можливе несприйняття за оприлюднення власних нових ідей. Якісна оцінка рівнів прояву *особистісно-психологічного критерію* наведена у табл. 3.

До показників *рефлексивно-оцінювального критерію*, як усвідомлення власних здібностей, можливостей, якостей, умінь свідомо контролювати й коригувати результати своєї профе-

Таблиця 1

Рівні прояву професійно-змістового (базового) критерію при формуванні професійної компетентності засобами паперової інженерії майбутніх дизайнерів

Репродуктивний рівень	- слабка орієнтація в цілях і завданнях паперової інженерії, часткове розуміння її сутності; - поверхова обізнаність із змістом, базовими маніпуляціями і методами паперової інженерії. - поверхневий, нестійкий та несистематизований характер базових знань про паперову інженерію; - недостатнє розуміння необхідності застосування дизайнерських концепцій та методів при виконанні завдань.
Продуктивний рівень	- часткова орієнтація в цілях і завданнях паперової інженерії, часткове розуміння її сутності; - неповна обізнаність зі змістом, базовими маніпуляціями та техніками паперової інженерії - наявність частково систематизованого характеру базових знань про паперову інженерію; - недостатньо глибоке розуміння необхідності застосування дизайнерських концепцій та методів при виконанні завдань.
Професійний (творчий)	- достатня орієнтація в цілях і завданнях паперової інженерії, достатнє розуміння її сутності; - широка обізнаність із змістом, базовими маніпуляціями та техніками паперової інженерії - наявність стійкого, систематизованого характеру базових знань про паперову інженерію; - повне розуміння застосування дизайнерських концепцій та методів при виконанні завдань.

Таблиця 2

Рівні прояву операційно-технологічного (практичного) критерію при формуванні професійної компетентності засобами паперової інженерії майбутніх дизайнерів

Репродуктивний рівень	- недостатня розвиненість технічних навичок і володіння (базовими маніпуляціями, техніками, роботи з різними інструментами, програмним забезпеченням та технологіями); - неточність та неакуратність виконання маніпуляцій, функціональність і деталізацію паперового виробу, макету чи моделі; - відсутнє вміння добирати відповідний тип паперового матеріалу та інших матеріалів.
Продуктивний рівень	- часткова розвиненість технічних навичок і володіння (базовими маніпуляціями, техніками, роботи з різними інструментами, програмним забезпеченням та технологіями); - недостатня точність та акуратність виконання маніпуляцій, що забезпечують високу якість та естетичний вигляд, функціональність і деталізацію паперового виробу, макету чи моделі; - слабе вміння добирати відповідний тип паперового матеріалу та інших матеріалів.
Професійний (творчий)	- достатня розвиненість технічних навичок і володіння (базовими маніпуляціями, техніками, роботи з різними інструментами, програмним забезпеченням та технологіями); - точність та акуратність виконання маніпуляцій, що забезпечують високу якість та естетичний вигляд, функціональність і деталізацію паперового виробу, макету чи моделі; - вміння добирати відповідний тип паперового матеріалу та інших матеріалів.

Таблиця 3

Рівні прояву особистісно-психологічного критерію при формуванні професійної компетентності засобами паперової інженерії майбутніх дизайнерів

Репродуктивний рівень	<ul style="list-style-type: none"> - недостатня сформованість професійно важливих якостей (комунікації, спілкування і співпраці); - недостатня готовності ризикувати з новими матеріалами та підходами, незважаючи на можливу поразку і оприлюднення власних нових ідей; - недостатнє усвідомлення значущості своєї діяльності; - слабка навчально-пізнавальна зацікавленість; - відсутність прагнення до підвищення професійної компетентності, самовдосконалення та саморозвитку; - відсутність мотивації до професійної діяльності; - неготовність нести відповідальність за результати виконаної роботи.
Продуктивний рівень	<ul style="list-style-type: none"> - часткова сформованість професійно важливих якостей (комунікації, спілкування і співпраці); - готовність ризикувати з новими матеріалами та підходами, але відсутність бажання визнавати поразку і небажання оприлюднення власних нових ідей; - неповне усвідомлення значущості своєї діяльності; - нестійка навчально-пізнавальна зацікавленість; - прагнення до підвищення професійної компетентності, самовдосконалення та саморозвитку проявляється ситуативно; - суперечлива мотивація до професійної діяльності; - наявність прагнення та суперечливої готовності нести відповідальність за результати виконаної роботи.
Професійний (творчий)	<ul style="list-style-type: none"> - повна сформованість професійно важливих якостей (комунікації, спілкування і співпраці); - готовність ризикувати з новими матеріалами та підходами, незважаючи на поразку та оприлюднення власних нових ідей; - повне усвідомлення значущості своєї діяльності; - стійка навчально-пізнавальна зацікавленість; - стале прагнення до підвищення професійної компетентності, самовдосконалення та саморозвитку; - позитивна мотивація до професійної діяльності; - здатність до прийняття рішень, готовність нести відповідальність за результати виконаної роботи.

Таблиця 4

Рівні прояву рефлексивно-оцінювального критерію при формуванні професійної компетентності засобами паперової інженерії майбутніх дизайнерів

Репродуктивний рівень	<ul style="list-style-type: none"> - несформованість вміння здійснювати самоконтроль та самоаналіз діяльності, відсутність впевненості в собі; - відтворення визначеної поступовості або системи дій у простих завданнях лише за допомогою наставника або колеги; - замкненість, поспіх та задоволеність швидким рішенням; - слабкий творчий підхід і відсутня креативність; - відсутність навичок самостійної організації та планування своєї діяльності; - неадекватна самооцінка рівня своєї професійної компетентності.
Продуктивний рівень	<ul style="list-style-type: none"> - самостійне відтворення визначеної поступовості або системи дій у складних завданнях за допомогою наставника або колеги; - недостатня стійкість до замкненості, наявний поспіх і здатність уникати швидке рішенням; - наявний творчий підхід але відсутня креативність; - недостатня здатність об'єднувати різні думки, почуття та факти, особливості конструкцій та механізмів при створенні функціональних та деталізованих паперових виробів; - часткова сформованість вміння здійснювати самоконтроль та самоаналіз діяльності; - обмежена здатність до самостійної організації та планування своєї діяльності; - не завжди адекватна самооцінка рівня своєї професійної компетентності.
Професійний (творчий)	<ul style="list-style-type: none"> - повне самостійне відтворення визначеної поступовості або системи дій завданнях різної складності; - стійкість до замкненості, здатність уникати швидке рішенням, відсутній поспіх; - здатність об'єднувати різні думки, почуття та факти, особливості конструкцій та механізмів при створенні функціональних та деталізованих паперових виробів; - здатність до творчого підходу і креативності; - повна сформованість вміння здійснювати самоконтроль та самоаналіз діяльності; - здатність до самостійної організації та планування своєї діяльності; - адекватна самооцінка рівня своєї професійної компетентності.

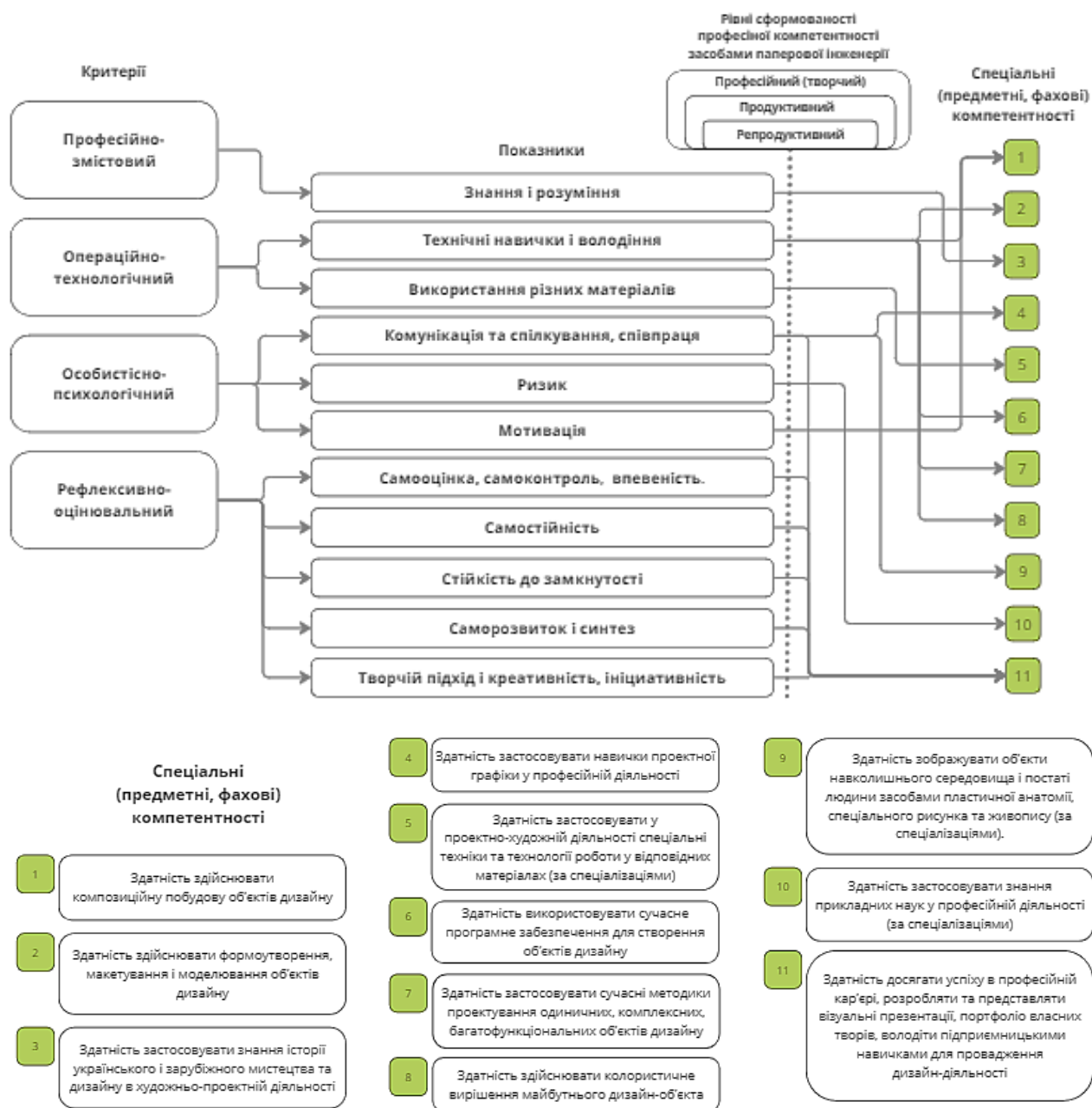

Рис. 1

сійної діяльності та рівня власного розвитку, було віднесено наступне: оцінка і самооцінка, адекватність, самоосвіта, саморозвиток; оптимізація і гнучкий вибір стратегії поведінки, організація творчого процесу, безболісна відмова від неефективного способу дії. Якісна оцінка рівнів прояву *рефлексивно-оцінювального критерію* наведено у табл. 4.

Відповідно проведено схематичне представлення. 4 критерії мають свій набір показників, де кожен показник проходить перевірку рівнем оцінювання і вказує на формування відповідної спеціальної компетентності.

Висновки і пропозиції. Узагальнюючи вищезазначене, необхідно відзначити, що формування

професійної компетентності майбутніх дизайнерів засобами паперової інженерії передбачає сформовані професійні компетентності в паперовій інженерії, що розширюють їхні практичні можливості, забезпечують здатність вирішувати професійні завдання на високому рівні. Підґрунтям слугують дидактичні принципи української і зарубіжних мистецьких і педагогічних шкіл. Підвищення ефективності означеного процесу безпосередньо залежить від створення необхідного механізму, адекватного меті, завданням і змісту компетентнісно-орієнтованої підготовки. Механізмом, що відповідає новому підходу до професійної освіти, може виступати модель, теоретико-методологічними основами розроблення якої постають: роз-

вивальне, індивідуальне і диференційоване навчання; реалізація моделі, що забезпечує цілісність і комплексність підготовки з паперової інженерії; діагностування розвитку особистісно-професійних якостей здобувача, забезпечення дослідницького характеру професійного становлення майбутнього дизайнера, застосування описаних вище критеріїв оцінювання.

Список використаної літератури:

1. Василюк М., Дей В. Якість вищої освіти: теорія і практика: навчально-методичний посібник. Київ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.
2. Голдиш Н. М. Сутнісний зміст поняття компетентності випускників ВНЗ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2012. Вип. 25. С. 131–137.
3. Голік Б. Г. Якість освітнього середовища професійної підготовки фахівця дизайну. *Наука і освіта*. 2016. № 1. С. 115–120.
4. Демків В. Г. Регулятивні чинники розвитку творчої активності майбутніх дизайнерів : дис. ... д-ра філософії : 053 / Західноукраїнський національний університет, ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2021. 187 с.
5. Жихорська О. Критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності навчально-допоміжного персоналу вищого навчального закладу. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 2015. № 3. Issue: 69. С. 33–38.
6. Ковальчук Т. П. Індивідуальне творчо-дослідне завдання: креативна компетентність у навчанні студентів мистецьких факультетів. *Управління якістю підготовки фахівців : матеріали XXVII міжнар. наук.-метод. конф. Одеса, 2022. ч. 2. С. 154–155.*
7. Косюк В. Критерії якості підготовки майбутніх дизайнерів у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. № 33. С. 582–588.
8. Пасько О. М. *Методика навчання пошукового макетування майбутніх фахівців з дизайну : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ, 2021. 277 с.*
9. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми : станом на 17 лист. 2020 р. / Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Київ : ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»», 2020. 66 с.
10. Сисоєва С. О., Кристопчук Т.Є. *Методологія науково-педагогічних досліджень : підручник*. Рівне : Волинські обереги, 2013. 360 с.
11. *Словник української мови*. Академічний тлумачний словник. URL: <https://sum.in.ua> (дата звернення: 19.04.2024).
12. Шевченко А.І. *Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну : дис. ... д-ра с.-г. наук : 13.00.02 / НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 351 с.*

Briantsev O. Criteria and indicators of the formation of professional competence of future designers by means of paper engineering

The article considers the indicators of the formation of criteria for professional competence in the field of paper engineering and their possible use for the assessment of applicants for higher art schools. The concept of "criterion" is considered in the context of evaluation and classification, in particular in the pedagogical process and professional training of designers. The opinions of scholars who consider various aspects of criteria are highlighted, noting their importance for measuring the level of knowledge, skills, and competencies. The requirements for quality criteria, methods of their definition, and application in the pedagogical and design spheres are considered. In particular, the criteria for assessing professional competence related to creativity, practical skills, and motivation are presented. Indicators that can be used to measure the level of knowledge and skills in the field of design are also proposed. The complexity of the phenomenon of education quality and the need to use appropriate criteria to assess the effectiveness of the educational process are emphasized. The importance of individual educational and research tasks as an effective means of professional training, especially in the context of developing creative competence in future professionals, is considered. Organic and institutional learning are compared, and the advantages of the latter in the processes of formation and systematisation of general competencies are revealed. The criteria for the formation of the professional competence of future designers in paper engineering are considered, and indicators for assessing the level of skills and knowledge in this area are proposed. The results of the study can be useful for improving the process of teaching and assessing students in artistic higher education institutions. Three levels of criteria formation are distinguished, and it is noted that the level of formation can be determined depending on the specific skill area. Four levels of compliance with the educational program are presented, which are the basis for the levels of assessment based on the recommendations of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education in Ukraine. The article proposes a system of criteria, indicators, and levels for assessing professional competence in the field of paper engineering based on reproductive, productive, and professional levels. Practical teaching experience and a systematic approach to competence development are considered. Skills applicants have the opportunity to reflect on their development and analyse shortcomings for further improvement. The above is the basis for establishing indicators and levels of professional competence in paper engineering.

Key words: student assessment, design training, quality of education, systematic approach to learning.